

Vlada prime odelne ruske groceriste na drobno.

GLASILO UPRAVA RAZKRINKA NAMEN ZA OPLENJEVANJE.

Ne pomaga prigovarjanje, od pomore kongres, pravi mr. Hoover.

Washington, D. C. — Groceristi ki prodajajo blago na drobno imajo veliki profit in računirajo na neprikladne cene konzumentom, zato so jih razkrinkani od zvezne življenjske uprave.

Če bodo groceristi se zahtevali velik profit, tedaj jih čaka razno uravnavanje cen. Življenjski upravitelj Hoover je izjavil, da se ne bo odločil, da prisili, da padejo višje cene za živila, ki so jih konzumentom zdaj prisiljeni plačati.

Mr. Hoover pravi, da groceristi na drobno ne odgovarjajo z znižanjem cen trgovcev na debelo. Dejstvo je, da da groceristom na drobno enako priliko, da se prilagodijo spremenjenim razmeram, ki jih ustvarila vladna uravnavanje trgovcev na debelo za živila. Groceristi in prigovarjanje ne pripomoreta, da sodelujejo pri trgovanju, bo vprašal kongres pri naslednjem zasedanju, da izpolni vladni moč, da nadzoruje trgovstvo na drobno, kot sedaj kontrolira trgovino na debelo.

Življenjski upravitelj je izjavil, da je mnogo dokazanih slučajev neobdelovanja od strani groceristov na drobno. Citiral je posebno cenovno sedanje cene na debelo, dolžne po vladni uravnavi. Mr. Hoover je izjavil, da so cene pomembne za sladkor na drobno, ki so oporekane.

Prvi novembra prične življenjska uprava izpostavljati izkornovalne groceriste na drobno vsak teden javnosti, in sicer v vsaki središču konzumentov. Če na debelo bodo objavljene v vsaki središču.

Potem bo javnost vedela, kaj grocerist na drobno plača za popust. "Je rekel mr. Hoover. "Kaj bo vedela, če grocerist na drobno računski neprikladne cene plačuje neprikladni profit."

GERMER OPROŠČEN.

Grand Rapids, Mich. — Adolph Germer, tajnik socialistične stranke, rev. Daniel Leroy Freeman, pastor cerkve Vseh duš in še drugi obtožencev je bilo oproščeno od porote.

Obtožnica jim je očitala, da so razkrinjali spise proti vojaškim vodstvom. Obravnava je trajala štiri dni.

KROMPIRJEV PRIDELEK SE JE POMNOŽIL ZA 100.000.000 BUŠLJEV.

New York, N. Y. — Vladna cenovna komisija je objavila, da so v prvem vojnem krompirjevi pridelki bili 452.000.000 bušljev, pomnožitev znaša nad milijon letom 100.000.000 bušljev. Tako poroča L. D. Sweat, načelnik krompirjevega oddelka v zvezni življenjski upravi.

VREME.

Temas običajno in gorkejšo v zimskem, mogoče dež proti večeru. Zpadni vetrovi se spremenijo v južne.

Rudarji zvrčajo krivdo za stavko na operatorje.

WHITE, PREDSEDNIK U. M. W. OF A. NA POTU V INDIANAPOLIS.

Stavko smatra za hipno in bo končana v nekaj dneh.

True translation filed at Postmaster of Chicago on October 20, 1917, as required by the Act of Congress.

Chicago, Ill. — Illinoiski štrajkujoči rudarji so nameravali v četrtek sklicati državno konvencijo štrajkarjev, da nastopijo složno v sporu s premogovniškimi operatorji, katera obtožujejo besedolomstva.

Štrajkarji odkladajo odgovornost za stavko na operatorje. Rudarji pravijo, da je bila pogodba, ki jim prizna povišanje mezde, podpisana v Washingtonu s pripiznanjem Garfielda, upravitelja premoga, toda ne pod pogojem, da se poviša cena premoga za ljudstvo. Ker operatorji nečesto povišajo ceno, dokler ni povišana cena premoga, jih obtožujejo, da so kršili pogodbo.

Po došlih brzojavkah iz Springfielda, so se rudarji sešli v četrtek popoldne in izdelali poziv za državno konvencijo, na kateri štrajkarji izjavijo svoje pritožbe.

Brzojavka iz Washingtona pravi, da je White, predsednik U. M. W. of A. odpotoval v svoj glavni stan v Indianapolis in da se potrudil in pripravil rudarje, da se vrnejo na delo. Kljub poročilom, da se širi stavkarski duh, je bil White optimističen, ko je zapustil Washington. Pri upravi za kurivo so rekli, da smatra on stavko za hipno in da upa, da bo zmešnjava izravnana v nekaj dneh z apelom na patriotizem rudarjev, da ne dovolijo, da se znižajo zaloge premoga.

Dr. Garfield ne govori, kaj namerava storiti po njegovem svarilu, da se posluži vsake potrebne moči, da zagotovi obrat rudnikov s polno kapaciteto.

DVA ZVONA.

Globe, Ariz. — Šerif Slaughter pravi, da je preprečil napad mehiških rudarjev na Clifton, rudarji pa pravijo, da se sploh niso bližali Cliftonu, ampak so bili na stavkovni straži pri detroitskem rudniku ki se nahaja blizu Morencija, ker so operatorji razširili vest, da imajo tisoč stavkokazev, ki jih pripeljejo iz juga.

Rudarji izjavljajo, da je bilo tridesedemdeset štrajkarjev aretiranih. Obtožili so jih izgredev.

Štrajkarji pravijo, da je to zarotniški čin, da se odpravijo voditelji pniže pred prihodom komisije.

NEGREČA JE ODKRILA SPOL.

Newport News, Va. — Pred tremi meseci je prišel mladenič, ki je bil prešibek, da služi v armadi, in je pričel delati kot donosalec vode za delavce, ki grade taborišče Stuart. Postal je kmalu ljubljenec delavcev in ko so izbirali, kdo se bo vozil na tovornih avtomobilih pri pohodu za posojilo svobode, je dobil deček častno mesto.

Povorka je kmalu dospela do ulice v notranjem mestu, ko je hipen sunek vrgel dečka z avtomobila. Kolesa so zmečkala telo, smrt je nastopila takoj.

Spol mladeniča je bil odkrit. Bila je 20-letna Florence Kelly iz Greenville, Tenn.

STAVKA TRGOVSKIH POMOČNIKOV.

New York, N. Y. — V Bronxu, Harlemu je zastavkalo nad šest sto trgovskih pomočnikov v trgovinah za jestvine.

Trgovski pomočniki zahtevajo \$15.00 tedenske mezde in enajsturni delavnik.

V mnogih krajih so trgovski pomočniki od sedaj stanovali pri gospodarjih, imeli so tudi hrano, poleg pa neomejen delaven čas.

INDIJSKA REVOLTA PRED ZVEZNIM SODIŠČEM.

Boehm obdolžen moralne zarote.

Dr. Cook izbran kot žrtev.

True translation filed at Postmaster of Chicago on October 20, 1917, as required by the Act of Congress.

Chicago, Ill. — Pri obravnavi prihajajo vedno bolj čedne stvari na dan. Tako je n. pr. Sukumar Catterji, hindujski duhoven izpovedal kot priča, da so imeli zarotniki namen, da umore odkrivatelja dr. Friderika Cooka, ki je trdil, da je odkril Severni tečaj, in njegovih 19 mornarjev, ko je bil na znanstvenem potovanju v Indijskem oceanu in na potu v Siam.

"Kje so razgovarjali o tem zarotniškem umoru?" je vprašal pričo zvezni javni tožitelj Charles F. Clynne.

Catterji je nekaj časa molčal, njegove oči so gledale proti Geo. Paul Boehmu, po tem je pa odgovoril:

"Bilo je v Manili, nameraval ga je umoriti mr. Boehm.

"Ali vidite tega človeka v tej sodni dvorani?" je vprašal javni tožitelj.

Catterji je vstal in pokazal kazalec na človeka, ki je sedel poleg Jacobsona: "To je človek, George Paul Boehm, ki je hotel, da se udeležim umora na debelo." Javni tožitelj je vprašal pričo, kaj pove okoliščine o zaroti, ki se jih spominja iz pogovora med njim in Boehmom.

"Boehm je rekel, da namerava ubiti kapitana Cooka in njegovo moštvo, ki so nameravali odpotovati na odkritje blizo Himalajskega gorovja," je nadaljeval priča. "Boehm je hotel sprejeti ime dr. Cooka, drugi naši ljudje bi pa sprejeli imena ubitih mornarjev. Protestiral sem in nameravani umor ni bil izvršen. Boehmova namen je bil, da potuje skozi Indijo pod krinko odkrivatelja in podžiga k revolti v Indiji proti britski vladi."

"Ali ste kdaj slišali o gadarskem gibanju v tej deželi?" je vprašal javni tožitelj.

"Da, v letu 1915 in 1916."

"Kakšen je bil namen?"

"Osoboditev Indije izpod britskega cesarstva."

"Kako ste hoteli to izvršiti?"

"Skozi obširno revolucijo. Potrebnovali so denar in strašili se niso nifesar, da ga dobe."

"Kakšni so bili drugi načrti tega gibanja?"

"Rekli so, da se je treba osvoboditi britskih preiskovalcev in špijonov, da ima načrt uspeh."

"Kako se je imelo to izvršiti?"

"Z ugrabljenjem ali umori na debelo."

"Kedaj ste prišli v Združene države?"

BOJ PROTI STROKOVNI ORGANIZACIJI SODI V PREJŠNJE STOLETJE.

Fort Smith, Ark. — "Times Record" svetuje delodajalcem in podjetnikom v tem mestu, da sodijo boji proti delavskim unijam v minolo dobo.

List pravi nadalje:

"Bil je čas, ko se je izplačalo z delodajalskega stališča, tako nastopiti, toda ne sedaj. Komercialni svet je sprejel unionizem in za to je nepotrebno svatvi v zid iz kamna. Tu preostaja samo ena stvar; prilagoditi se je treba novim razmeram. Pameten obrtnik preuredi svojo obrt po novih iznajdbah in popravilih.

Podjetnik, ki se bojuje proti organizaciji, se bojuje proti svoji časti, proti duhu časa. Unije mogoče izvrše včas kakšno pogreško, ali unije so v pravem, ker je združeno sodelovanje pravično.

RUSKA VLADA SE PRESELI V MOSKVO.

Ali pride do velike morske bitke v Baltiku?

True translation filed at Postmaster of Chicago on October 20, 1917, as required by the Act of Congress.

Petrograd, 19. okt. — Začasna vlada se je končno odločila, da se v kratkem preseli v Moskvo. Časopisje je objavilo uradno vest, da so pričeli Rusi izpraznjevati utrjeno luko Reval ob uohodu v Finski zaliv.

Washington, 19. okt. — Visok ruski uradnik, čigar ime je zamolčano, je izjavil potom diplomatične depeše, ki je dospela semkaj, da Nemci ne nabljuje prodirati proti Petrogradu, temveč nameravajo napasti Nikolajsko železnico med Petrogradom in Moskvo, ki deli Rusijo v dve polovici.

Kodanj, Danska, 19. okt. — Velika morska bitka za gospodarstvo Baltika ima izbruhniti vsak trenutek. Iz Petrograda javljajo, da se hoče ruska eskadra, ki je zajeta v Kasarskem zalivu in ki je v večerajnji bitki izgubila oklopnost nje "Slava," zagnati mimo nemške flote, katera straži zapadni uhod v zaliv. Ruska eskadra obstoji iz osemnajstih do dvajsetih ladij, med katerimi so oklopnice, križarke, topničarke, torpedovke in submarinke.

Nemci imajo na pozorišču velike drednatke z večjimi topovi, ki nadkriljujejo daljavo streljanja nad topovi na ruskih ladjah. Kakor poročajo, je v nemški flotilski okrog 50 do 60 ladij poleg pobiralcev min.

Iz Berlina poročajo, da so Nemci okupirali otok Munsud, ki je najbližji Oeselu. Zdej se vrši bitka za posest otoka Dago. Tam se Rusi še dobro drže, toda njihove obrežne utrdbe so pod strahovitim ognjem nemških drednatk. V bitki zadnja sredo so ruske in nemške ladje streljale druga na drugo čez otok Mun. Do zdaj so Nemci osvojili šest otokov, ki dominirajo uhod v Riški zaliv.

Iz Stockholma javljajo, da je izmed 10.000 mož ruske garnizije na otoku Oeselu le par sto ušlo na Mun.

Petrograd, 19. okt. — Vojni urad javlja: Sovražno brodogrje je večeraj zjutraj prodrlo v Riški zaliv in napadlo oddelek naših ladij, ki so se vsled premoči Nemcev umaknile proti Munsundu. Naši oklopnice "Grazdanin" in "Slava" ter križarka "Bajan" so služile kot zadnja straža in odbijale sovražnika z ognjem svojih topov. Kmalu so se pa spopadle v ljuti bitki s glavnimi enotami sovražnika, med katerimi sta bili tudi dve drednatki iz razreda "Grosser Kurfuers" (25.000 ton). V bitki so Nemci streljali z največjimi topovi, ki so nesli dalj, kot pa artilerija na naših starih ladjah, toda vzbje demonstrativni premoči je naše brodogrje odbijalo sovražnika več ur in šele škoda, ki so nam je povzročile drednatke, nas je prisilila, da smo se umaknili. Oklopnica "Slava" je bila zadeta na mnogih krajih nad vodo in se kmalu potopila; moštvo se je večinoma rešilo na torpedovke. Med-

tem so naše baterije na obrežju Munsunda razprile nemške torpedovke, ki so se približale; pozneje je ogenj s sovražnih drednatk uničil te baterije. Drugi oddelek našega brodogrja je držal nazaj veliko morskilo sovražnika, ki je šilil v ožino ob Munsundu od severne strani.

Istočasno je sovražnik izkrcal nekaj četa na južozapadni breg otoka Dago, toda naši brambovi so jih sprejeli z ognjem in jih kmalu zapodili nazaj na ladje. Takoj nato so Nemci pričeli silovito bombardirati dotični kraj obrežja s topovi z drednatk in križark "Kaiserovega" razreda. Naše patrolje na otokih so opazile veliko gibanje sovražnih ladij na morju; večjih je bilo več kot petdeset v enem samem okolišču.

Sovražnik je v zadnjih štiriindvajsetih urah dokončal okupacijo otoka Oesela. Naša garnizija je uničila vse, kar je bilo militaristične važnosti, preden se je umaknila. V terek ponoči je cepelin plul nad mestom Pernavo ob zalivu Rige in padlo je večje število bomb. Šest hiš je bilo razrušenih.

Z ostalih bojišč ni nič novega.

Zapadna fronta.

True translation filed at Postmaster of Chicago on October 20, 1917, as required by the Act of Congress.

London, 19. okt. — Vsak čas je pričakovati novega angleškega navala na flandriški fronti. Silovito bombardiranje nemških pozicij se nadaljuje brez prestanka. Francozi so odbili več napadov nemškega kronprinca.

V zračnih bojih je padlo enajst nemških aeroplanov in štirje drugi so morali pobeegniti s pozornišča. Angleži pogrešajo tri letalcev.

Avstrija zbira nove armade na italijanski fronti.

True translation filed at Postmaster of Chicago on October 20, 1917, as required by the Act of Congress.

Washington, 19. okt. — Z ozirom na uradne vesti, ki govorijo, da namerava avstro-nemško po veljnostu premestiti okrog 40 divizij (približno 800.000 mož) iz ruske na italijansko fronto, smatrajo tukajšnji vladni krogi, da more biti položaj v Avstriji zelo kritičen. Za to odlok nemške vrhovne komande je izvedel italijanski generalni štab.

Zadnje čase je bilo potrjeno, da se na Goriškem, posebno na Banjški, bore večje čete Nemcev, Turkov in Bolgarov. Kljub temu velikemu pojačevanju avstrijske armade pa javljajo iz Rima, da namerava general Cadorna nadaljevati ofenzivo proti Avstriji vsi zimo.

Kolikor je razvidno iz najnovejših poročil, je Avstrija pri koncu s svojo moško silo. Dokaz temu so 60letni možje na bojišču, ki služijo tam kot domobranci, kajti drugih rezerv ni več. Civilnih rezerv Avstrija nima več.

BRATRANEC JE UBIL BRATRANCA.

Chicago, Ill. — Walter M. Malone in James M. Maher, bratranca, sta obdržavala vesel sestanek pri pivu. Pri tem je prišlo do prepira in Maher je hitel po nož v kuhinjo in ga zasadil v svojega bratranca.

Maloneja so prepeljali v urtvašnico, Maherja so pa odvedli v zapor.

TISKARJI USTANOVILI POSREDOVALNICO ZA DELO.

Pressmen's Home, Tenn. — Tiskarji, organizirani v International Printing Pressmen and Assistants' Union, so ustanovili poseben oddelek za posredovanje dela. Tiskarjem, ki iščejo delo, se bo treba plačati posebnih pristojbin.

MESAR OKRADEN.

Chicago, Ill. — V mesnico Joseph Hueka je prišel siromašno oblečen človek in zahteval funt goveje pečenke. Ko je Huk odšel v ledenico, da odreže pečenko, je tuje odprl register za gotovino, vzel iz njega \$135 in zbežal.

PET MILIČARJEV UBITIH.

Spartanburg, S. C. — Na cestni železnici med mestom in taboriščem Wadsworth sta udarili skupaj dve kari. Pri nezgodi je bilo pet miličarjev iz New Yorka ubitih.

PREVARIL JE KRVNIKA.

Baton Rouge, La. — Helaira Carriera je imel biti obesen dne 19. oktobra, ker je v juliju 1916 umoril šerifa Marion L. Swordsa. Prejranjo noč se je Carriera prezel vrt in se nahajal v zelo kritičnem položaju.

CESTNOŽELEZNIŠKI USLUŽBENCI SO ZMAGALI.

Danville, Ill. — Stavka cestno-železniških uslužbencev je končala zanje z zmago. Organizacija je priznana, odpuščeni uslužbenci zopet nastavljeni, povišanje mezde je predloženo razsodišču.

ODTIS PRSTOV GA JE IZDAL.

San Francisco, Cal. — Odtis prstov na oknu je izdal James Goulda, da je izvršil več ropov v Salt Lake Cityju. Okradel je stranke za 22 tisoč dolarjev.

USTRELJEN NA POTU NA SODIŠČE.

San Angelo, Tex. — Ko so Francisco Gomez peljali na sodišče, da se zagovarja, ker je umoril Dennis Hargisa, brat umorjenega. Green Hargisa so aretirali.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oblepaju na pr (September 30-17) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite je pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KULTURA IN RAZREDNI BOJ.

Ako sliši bedasti filister o razrednem boju, se mu jezijo lasje in obhaja ga kurja polt po zadnji plati. V duhu vidi puste morilce in nečloveške ženske, ki se spopadejo v divji borbi ter obrnejo svojo združeno surovost proti njemu, proti veri, redu in pravici, proti umetnosti in znanosti in končno proti paladiju pravstvene države in proti "sveti" lastnini.

Gledaš duha, ki ga pojmiš, ne mene! Tako more odgovoriti duh na strašne domišljije špiskarskega filistra.

Razredni boj ni slepo razbijanje surovih žolnirskih tolpa ter ne pomenja divje razbrdanosti bestialnih nagonov, marveč je obseg najmočnejših in najdragocenejših moči naše dobe za izvojevanje višje in človekoljubnejše kulture prihajajoče dobe. V proletarskem razrednem boju sedanje dobe se zopet vrši stvar, orjaški boj človeštva za višjo stopnjo človeške omike. Še nikdar poprej pa se ni bil ta boj s tako silo po kakovosti in količini kot ravno sedaj v osvobodilnem boju proletariata. Nikdar poprej ni bilo takih nepreglednih množic na bojnem polju in nikdar poprej niso prvoboritelji nove dobe tako jasno spoznali zgodovinski pomen svojega boja in ga tako zavedno pospeševali kot razredno zavedni delavci sedanje dobe.

Ker pa vodijo delavci svoj boj s polnim prepričanjem v izvrševanju svetovno zgodovinske naloge, učinkuje ta boj na nje same, na vsakega posameznega požlahtnjevalno in vznosno. Delavstvo čuti odgovornost, ki jo ima napram bodočim rodom. Ta odgovornost in prostovoljno izvrševanje resne kulturne dolžnosti pa vzbuja v njem največje in najmočnejše duševne nagone ter oživlja umstvene sile. Ostri mu pogled in vest za najvišje ideale človeštva.

Kaj bi bilo delavstvo duševno in umstveno brez razrednega boja! Bilo bi brezlična, mrtva masa, tolpa zaničevanih in vdanih sužnjev.

Razredni boj je povzdignil delavstvo k samozavesti, bodisi posameznika, bodisi celokupnosti. Meščanska blagohotnost ni odprla delavstvu oči za osvobodilni pomen znanja, za požlahtnjevalni učinek lepote in umetnosti, za vznosno krasote narave. Če bi šlo po volji gospodujočega razreda bi delavstvo slepo in brezčutno tavallo mimo zlate preobilice sveta. Zasramovan razredni boj, neumorno organizacijsko in agitacijsko delo proletariata, stranke in strokovnih organizacij so tisti činitelji, ki povzdigujejo delavstvo iz brezupnega podvrženja "večni" in "nepojmljivi" sili ter ga stavijo na trden temelj upolnega boja proti minljivim družabnim silam, kojih sebičnost in razredni interes je lahko razkrinkati.

Prosveta in izobrazba, to so sredstva, s katerimi je moderno delavsko gibanje že od vsega začetka vplivalo na delavce, da jih privede do spoznanja njih razrednega položaja in njih družabnega stališča.

Ne plitva prosveta o tisočih brezpomembnih stvareh, ne površna izobrazba v korist poedincev samih ob sebi, temveč prosveta in izobrazba, ki prinaša luč v temo socialnih razmer, ki uči vsakega posameznika spoznavati in izvrševati svojo nalogo kot člen celote, kot pripadnika svojega razreda.

Taka delavska izobrazba si stavi ozke meje in si jih mora postaviti, če noče postati breznačrtna blodnja po širnem oceanu znanja.

Ali te meje si stavi sama in si jih ne pusti predpisovati od gospodujočega razreda. Polovičarsko razširjenje nezadostne ljudskošolske izobrazbe ni cilj našega delavskega izobraževalnega dela. Povzdiga elementarne izobrazbe je stvar meščanske družbe in mi jo silimo k temu z našim vplivom v državi, deželi in občini. Še manj pa more biti brezmočno in revno posnemanje višje šole naš cilj; zato nam manjka vsi predpogoji. Tudi negovanje poklicane in strokovne izobrazbe si ne moremo postaviti kot cilj. Zato ne zadostujejo naša sredstva in kot bojujoči delavci nimamo tudi nobenega interesa na tem. To dolžnost ima meščanska država.

Kot proizvod razrednega boja je nastala naša delavska izobrazba, razredni boj pa tudi določa nje cilj in nje meje. Vse kar koristi razrednemu boju, je vredno, da obseže delavska izobrazba. Kar pa je v razrednem boju postranska stvar, ali pa mu celo škoduje, odklanjamo kot predmet naše delavske izobrazbe.

To pomenja omejitve. Iz te omejitve pa obenem vzrača velika moč z ozirom na cilj, ki po njem stremimo. Nikakor pa ne pomenja ta omejitev ozkosrčnega, malo-dušnega in kratkovidnega zapiranja človeka od obdajajočega sveta in tisočih izpodbud družabnega življenja in kulture. Ako je razredni boj velik osredotočenju družabnih sil, ki silijo naprej k velikemu cilju bodoče socialistične družbe, je obenem tudi najboljši in najzanesljivejši varuh vseh dragocenih dobrin kulture. Obrazborci prejšnjih dob niso bili socialni demokratje in zločinski, surovo razdejanje dragocene slike, kakor se je to zopet dogajalo v naših dneh, se ni izvršilo po kakšni proletarski bojevniku, temveč po meščanski borilki za žensko pravo. Četudi mogočnjaki današnje družbe brezobzirno zadržujejo množice organiziranega delavstva od uživanja lepote ter ne zganejo niti za vzgojo množic k umevanju znanosti in umetnosti, vendar tudi kulturno najbolj zaostali delavec ne gane niti s prstom, da bi poškodoval dobrine kulture.

Razredni boj in vzgoja delavstva potom razrednega boja k sodelovanju na povzdigi človeštva — četudi ta povzdiga ne pride današnjemu bojevniku v prid, temveč šele njegovim potomcem — sta vzgojila delavstvo k spoštovanju kulture.

Obenem pa tudi k boju za kulturo! Ne samo peščica objestnih naj ostane v uživanju kulture, temveč znanje in umetnost, lepota in življenje bodi skupna last in dobrina vsega človeštva.

In ko bo nekdanja bila pomembna ura za bojujoči proletariata, ko bodo razlašeni sedanji razlaševalci in ko bo delavski razred vzel politično oblast v svoje roke, se človeštvo ni treba bati za svoje največje dobrine, ker sužnja, ki zlomi okove, človeka svobodnega nikar se ne bojte!

Socialni vplivi.

Is knjige "Alkoholizem", češki napisal Dr. V. Novodny. Za Slovence priredil A. O. Alkohol in družina.

Kakor močna trdnjava stojijo rodbinsko življenje, v valovih ljuburji javnega življenja, odina podlaga vse družine. Groza naš obide, ako vidimo, da podkupujejo pritožki tudi te granitne temelje in s tem ogrožujejo celotno družbo. Ruševki krepilji alkohola so se zajedli že pregloboko v posvečeno rodbinsko telo, da bi moglo ostati to neopaženo. Poznam mnogokatero, po obenem minjajo dobro urejeno rodbino, kjer dosega letna poraba alkohola ogromno množino, in od nikogar opazovano, od nikogar sluteno zastrupljenja se pojavlja v znamenjih, ki se jim išče vzroka čisto drugod. — Vsak važnejši dan se prostavi z alkoholom. Vsi prazniki, kar jih je v koledarju, godovi, rojstni, krstni in smrtni dnevi ter obiski so povod za uporabo žganih pijač v tolikih množinah, da vzbujajo grozo. Vsak dan se pije žganice "samo tako" iz navade. Čaj se pije z rumom, ki vsebuje več alkohola nega najmočnejše žganje; namica dela punč, zvečer pije še kuminovec, da bi dete, ki je nosi na prsih, lepo spalo, hčerka sreblje vino — radi lepote; oče konjak radi teka in prebave; sin vse, kar se spodobi, še neodvajenemu detetu se podaja za okrepilo dobro vino vabljive vinjete. O ogromnih množinah piva, popitega doma in v gostilni, niti ne govorim.

Naglo kakor strela trešči v rodbino katastrofa.

Obeta reditelja prinese iz pisarne, iz trgovine, iz delavnice v krčmi, v nezavesti. Zadel ga je mrtvoud, v malo dneh je mrtev, a rodbina je naenkrat v najžalostnejšem položaju.

Krivda se vali na vse mogoče; na skrbi — ki so prisojene vsakemu človeku; na delo — ki je kdor bi pri pogrebu omenil, da je ta mož požil ogromne količine žganja, da je bil alkoholik, da je bila katastrofa prejalšaj nezgodna, ta bi razžalili in razžalil celo rodbino in vse sorodstvo. In vendar je temu tako.

Lahko bi naštevati neskončno takih in podobnih primerov in resničnih zgodb iz življenja alkoholikov, na kmetih, med ubogim trpinom delavcem, delavcem s rockami in umom. Seveda ravno tako, kakor med nami, tako tudi med našimi nasprotniki, izkoriščevalci.

Toda, bratje, v prvi vrsti smo poklicani mi sami, vsi in vsak

sam, da se bojujemo proti temu strašnemu uničevalcu naših moči in sil — eneržije.

Človekoljubni Gladstone je rekel: "Alkohol decimuje bolj ko glad in pomori več kot vojska: on tudi onečašča." Njavna vrednost človeka izgine, njegova čast, njegovo človeško dostojanstvo. To izgine z alkoholom za vselej. Pozabivši na svoje dolžnosti in prepustivši se svoji strasti pade pijanec na stopnjo nerazodnega bitja in tira v pogubo ne samo sebe, temveč tudi svojo rodbino, ki jo upropašča v gnetnem in uničuje dostikrat tudi v neravnem oziru. S tem prihajam do novega, važnega momenta, do vpliva alkohola na potomstvo. Ni dovolj, da žrtvuje pijanec svoji strasti svojo bitnost in svojo gnetno eksistenco. Krivda te nenaravne žrtve je prevelika, da bi se mogla poravnati z enim samim človeškim življenjem in samo z gnetno zgubo. Pravzaprav najtragičnejša je okolnost, da trpi kazen potomstvo.

Da pa bomo razumeli, kako posega alkohol v generacijo, nam nam bo dovoljeno se baviti — kakor mogoče nakratko — z nauki o tajnostni sili, ki jo zovemo dedičnost.

Darwin je bil, ki je povisal ta nauk v višjo vedo in v poznejših letih posebno Ribot, še pozneje njene odnose napram človeškemu razvoju. Weismann uči, da se pri plojenju novega bitja izloči od očetovega in materinega stvora neka snov, ki se spoji v eno, postane del zarodka, v katerem pa se zopet razcepi na dvoje; polovica služi razvoju novega organizma, druga polovica pa se ohrani kot zaloga za bodoče novo plojenje, pri kojem se odigra proces. Vsaka polovica, obsegačoč materine in očetove elemente, je nositeljica lastnosti obeh staršev. Pri nadaljni ploditvi sila izvirmih elementov polagoma bolj in bolj slabi, tako kakor se drevesna korenina, čim globlje se zarije v zemljo, deli od mesta do mesta v dva dela, pri čemer izgubiva sama na sili, dokler se kot droben lasek ne skonaša. Ta nauk gre za ciljem, pojaniti način prenašanja lastnosti od pokolenja do pokolenja in časa njih slabljenje, dokler se popolnoma ne zgube.

Ako pa že oslabela korenina počne kar naenkrat na zemeljsko površje zeleno bratje, ki jo znova okrepči, imamo tu sliko zanimivega pojava, takozvanega atavizma, ko stare rodbinske posebnosti, ki so od roda do roda slabele, naenkrat zopet z novo močjo oživijo. Pojavijo se lastnosti, ki jih je imel ded ali praded, ki so pri sinu čisto izginile,

ali pri vnuku ali pravnuku z novo silo oživijo.

Ta razvojni zakon vendar ne pride v življenje do polne veljave, kajti človek ni redno delujoč stroj in življenje ni igraček z vedno taistim dejanjem in taistim koncem.

Pridružijo se najrazličnejši vplivi, ki posežejo z mogočno silo v razvoj in spreminjajo pravilni tok, tako da vplivajo na novo rojeno bitje razven starih rodbinskih lastnosti, po očetu ali materi podedovanih, še nove posledice zunanjih moči.

Dobri vplivi delujejo v ugodni smeri, medtem ko vedejo slabi do poslabšanja generacije. Mnogokateri izmed ravno navedenih vplivov se pojavi na novem bitju takoj pri rojstvu, medtem ko pridejo drugi šele v gotovi dobi, včasih šele po letih na dan.

Človek, ki ga je trda usoda obsodila k mučnemu telesnemu ali duševnemu delu in ki je v dobi energičnega delovanja zaplodil sina, sme pričakovati, da je dal temu detetu za lastno darilo zaklad; pridne roke in energijo. Nasprotno pa bode kazalo dete, zaplojeno od leno propalice, skoro gotovo slaba nagnenja. Od bolnega človeka rojeno dete pač čestokrat samo oboli.

Toraj: alkoholizem je v resnici jeden najmočnejših zunanji vplivov, ki se pojavlja v svojih učinkih na potomstvo. Je ona grozovita pošast, ki ob zakonski postelji iztegne svojo smrtvelo roko na komaj početo bitje ter mu ne določi nikdar boljše, ampak vedno slabšo usodo. Od očetva — pijanca se porodi vedno le bitje, ki nosi na sebi v gotovo smeri znake degeneracije, najsi bo že telesni ali duševni. Sam sem opazoval večkrat take odnose v rodbinah, kjer je oče zapadel pijančevanju šele v poznejši dobi svojega življenja. Otroci, rojeni v dobi, ko še oče ni popival, so vedno boljše, nego otroci od očeta — pijanca. Na to staro skušnjo je opozoril že dr. Day. Da, Quatrefages, odlični francoski antropolog, nam je dokazal, da ima velik vpliv na poslabšanje potomstva celo dejstvo, če je sicer reden in trezen mož zaplodil otroka v stanju slučajne pijanosti; tudi pri takih otrocih se pojavlja zmanjšanje inteligence, otopelost, nepodnost in mnogokrat tudi telesne hibe.

Toda s tem še ni polna mera propadu alkoholikovega potomstva, da, pri starih, navajenih pijancih ni mogoče niti imenovati vseh defektov in izrodov, ki se lahko pojavijo na potomstvu.

Prvo je nagnenje do žganih pijač, ki vzplamt v potomeh. "Pijanec rodi pijanca" — pravi že Aristotel in cela vrsta opazovalcev to potrjuje. Sam opazujem že več let celo vrsto pijanskih rodbin, kjer žene neodoljiva sila otkro moškega in ženskega spola, ko dosežejo gotova leta, k pijančevanju. Večkrat se podeduje takozvana dispomanija t. j. žeja po žganih napojih, včasih samé oslabiljenje volje, ki ni zmožna odoleti zapeljivosti slučajnih okolnosti — kar pa je v posledici čah eno in isto.

Včasih zopet se razvijajo dejanske nepravilnosti, tisoče se duševne življenja so lahko mnogovrstni.

Ribot opisuje slučaje, ki je postal alkoholik oče otroka, obremenjenega s halucinacijami in čudaštvom, drugič zopet z melanholijo in zmučenostjo, iz kojih so izšli zopet zabiti otroci, ter so se v generaciji vnukov in pravnukov te lastnosti pojavile v pravih telesnih hibah in se izvržile v pravei kratinizem. Četudi morda ta izvajanja niso neporekljiva, se jim vendar ne more odrekati zna resnice. — Po soglasni sodbi drugih učencev (Halfer, Séguin) je možno pri polovici ali tretjini vseh duševnih boleznih določiti dedičnost. Koliko izmed teh dedično obremenjenih nesrečnežev imajo na vesti alkoholikni predniki, tega niti približno ni mogoče določiti — vendar so to v resnici atavistični vplivi, ki se večinoma ne dajo zasledovati.

Čestokrat trpijo otroci pijancev na božjasti; ta se lahko v dedično obremenjeni generaciji pojavlja na dvojen način. Ena je prirojena živčna bolezen, ki je kakor drugovrstne živčne bolezni kazni za nestorjene grehe,

kazen, s koje se kaznuje na o'rcih grehi očetov. To so nezdravljivi slučaji.

Drugod zopet se pokaže božjast pri obremenjenih otrocih samo v obliki prirojene strastne jančljivosti, tako da se vdajo, ki dosežejo neko gotovo starost brezmernemu popivanju; v takih slučajih je božjast naravnost pojav zastrupljenja živčnega sistema, ki je pri mladih ljudeh napram alkoholovemu strupu jako občutljiv in taki slučaj se dajo ozdraviti, ako se nadalno popivanje žganice opusti.

Obe vrsti slučajev sem videl v dobrih rodbinah.

Končno se pripetijo slučajji, ki se pojavijo v generaciji, obremenjeni z alkoholizmom in gotov tudi drugimi vplivi, ovidni temeljni znaki rodne propalosti, topelost čutil, gluhonemost, prrojene očesne najake, ki lahko nadaljnji generacijah preidejo slabounnost.

Opisovanje teh težkih problemov, večinoma strokovnjaški nepreiskanih, se nočem lotiti.

Da zadane razen alkoholizma tudi druge vplive precejšnukriyda, osobito siromastvo in k do v zvezi z nezdravimi stanovanji in hrano, neredno življenje, razne ekstenzičnosti, ki tvorijo roko v roki z žganično kugo, samo sklenjeno verigo, kdo bi tem dvoimil?

Narodi bi morali zginiti, utopiti v napredujoči degeneraciji, bi ne bilo naravne reakcije. Vendar se narava, ostra in neprosna, najbolj trudi, da popavi grehe, ki jih človek dela na bi. Natančno odtehta krivdo kazeni je neusmiljena, toda niti li nepomirljiva: samo primer spravno žrtve zahteva. Spofukcije ta najvišji pojav smaličnega življenja, je spojnajstnejša z živčnim delovanjem. Čimbolj propada živčnistem, tem slabše in neizdatne je plodna sposobnost. Alkohove degeneriranem stanju je s ben. Če se od tako upropaščekga bitja vendar rodijo otroci, le-ti, če sploh dosežejo zrelost dobo, za ploditev nezmožni. Valkoholizma plodnost izgine rodbina izumira. Lippich je izčunal, da je pri-robinah pijan povprečno število otrok 1.3, ostalih 4.3, tako da pijančevauiči 2 tretjini plodnosti. možu znižuje funkcije spolilez, pri ženski povzroča izpota. Kakor iztrebi narava tujalesa, ki so se vjedla do živih tinn, potom gnilobe, ravno ta boče tudi iz narodnega telesa trebiti ta nered in pogibeli, krogzila s propadom, že celeustroju. Ostanje globoka rali ta končno tudi zaeeli. — ostane oslabiljeno, morda čisto robu groba, vendar okreva tmo pod čudesnim vplivomljenjske sile, ki mu jo podajabrotljiva priroda.

Čeli rodovi, pokolenja in nadi lahko na tak način izginejnjihova mesta vstajajo, nova, in in sveže pokolenja. Mordaži baš v tem momentu slavna dednost židovskega plemena, je morebiti edino tej pogibvečji nego vse zgodovinske inlémentarne katastrofe, vedno bolj zmagoslavno odolelo.

Učimo se iz lastne škode injega uspeha!

ZADNJE VESTI

50.000 TON PREMOGA GO

Chicago, Ill., 19. oktobra. Petdeset tisoč ton premoga Kirkovom skladišču, na prvi staji vzhodno od Garyja, ki lastuje Illinois Steel kompanori in uradniki družbe se bda se ognju razširi.

OSTENOZELEZNIKI USILBENICI SO DOBILI POVILNO NE MO.

Bloomington, Ill., 19. oktobra. Oostenozelezniški uslužbenci so bili povilano mesdo. Motornik sprevodniki dobe po 40c na mesto 25c, saviraki pa 30c na 25c. Povilanje mesde stopi v ljava s 13. oktobrom.

Plaša A: "Plaša na glavi tudi nekaj koristnega na sebi grem na potovanje, mi ni tuzvzeti četi ali glavnik!"

B: "Veste, kaj vam svetlo. Pustite si zobe izdreti, pa vam bo treba nositi seboj kletice zobe.

NEVOLTE SO DOKAZ SKRAJ- NE NEZADOLJIVOSTI V NEMSKI IN AVSTRILJSKI MORNARICI.

True translation filed at Postmaster of Chicago on October 20, 1917, as required by the Act of Congress.

Washington, 19. okt. — Duh revolte se širi med pomorščaki v Nemski in avstriljski mornarici. Vsi o uporu med avstriljskimi mornarji v Pulju in Reki se spominjajo tukaj za znamenje splošne nezadovoljnosti v mornarici obojne monarhije.

Nov izbruh med nemškimi pomorščaki, in sicer topot v submariški pristanišču Ostendu na Belgijski obali, dokazuje, da vse nemške naredbe nemške vlade izhajajo iz puntarjem v Wilhelmshaven. Niso pogasile ognja rebeljona v lajzerjev mornarici. Upor je ostal ko je bilo ukazano pomorščakom na bojni ladji, da morajo iti v službo na podmarniko; možno se se upri in vrgli poveljajočemu na lastnika in morje. Trideset so aretirali in odgnali v verigab drugca. Ta dogodek potrjuje namreč ameriški mornariški častnik, ki so trdili, da submariška služba povzroča največ nezadovoljnosti in puntarskega duha.

Po vestih iz Švice, ki so uradno potrjene po tamonjskih diplomatih, so se spopadi nemški in avstriljski pomorščaki v Pulju in Reki poročajo, je bilo več ubitih na obeh straneh. Posledica tega je bila resna kontroverza med visokim nemškim in avstriljskim poveljstvom, vsled česar so prenesli nemško bazo podmarnik iz Pulja dalje proti jugu v Jadranskem morju. Pravi, da je revolta med Avstriljski prišla zaradi slabe hrane in nezgodnega nastopanja od strani surovih častnikov; spopad nemških mornarji je pa nastal vid srogosti zadnjih. Mržnja in boji med Nemi in Avstriljski so omejeni samo na Pulj, kjer se se dogodili kakor javljajo — tudi v Reki in drugih avstriljskih pristaniščih.

Avstrilja je delala na vse kriplje, da ne pride vest o uporu in boju med Nemi in Avstriljski čez avstriljsko mejo, ali kljub temu je vest prišla v Švico in na Holandsko. Dastiravno še niso znane vse podrobnosti o teh revoltah, je vendar soditi, da so veliko resnejši, kot je pa znano svetu; o revolci v Wilhelmshaven se je sprva mislilo, da je zelo pretirana, ali kljub temu je bilo ravno nasprotno. Velika nevarnost in negotovost, ki spremlja nemške podmarnike po morju, je nedvomno glavni vzrok, da so se pričeli puntarski mornarji. Taktika lažnje, ki drži v strogi tajnosti vse uspehe svoje defenzive proti neprijateljam, vsekakor pomaga vzdržati uporni duh med nemškimi pomorščaki; neznana usoda podmarnik, ki se ne povrnejo, demoralizirajo in plašijo ostale pomorščake.

Avstriljske bojne sile so na razpore izprave. Poročila iz ostalih krajev Avstro-Ogrske govore, da so gospodarske razmere tamkaj strašno slabe. V mnogih mestih, kot n. pr. v Trstu, vlada silno pomanjkanje vseh življenjskih sredstev in draginja je nezmožna.

Italijansko poslanstvo je danes prejelo nadaljna poročila iz Avstro-Ogrske o revolti v avstriljski mornarici. Poročilo se glasi: "Kljub temu, da je avstriljska vlada zaprla meje, so prišle v Švico vesti o resnih, velikih izgredih med pomorščaki in uporniki mornarji v avstriljski mornarici. Glavni vzrok revolte je nezadovoljnost postopanje častnikov nad pomorščaki in v avstriljski mornarici. Revolta v Pulju je bila izredno kritična zaradi mržnje med avstriljskimi pomorščaki in nemškimi močvom flotile submarnik, ki imajo tamkaj svojo bazo in operirajo v Jadranskem in Barentskem morju. Častniki mornarji so bili v krvavem boju in več je bilo ubitih. Od tistega časa je nemška podmarnika bila premeščena na drugo bazo ob južnem Jadrano. Avstriljski častniki so povzeli najbolj grobne korake, da preprečijo nadaljnji izbruh upora. Rečeno se, da imajo ti dogodki jezikovno upliv na razmerje med Nemci in Avstro-Ogrsko.

Berna, Švica, 19. okt. — Semkaj je prišlo poročilo iz Dunaja po avstriljskih kanalih" o odprti revolci avstriljskih pomorščakov v Pulju in Reki. Avstriljska admiraliteta ima opraviti z največjo krizo, kar jih je bilo v zgodovini avstriljske mornarice. Razume se, da je bil izbruh kmalu potlačen, ali uporni duh še živi in nihče ne ve, kaj še pride.

NEMSKI SOCIALISTI GROZE Z REVOLUCIJO.

True translation filed at Postmaster of Chicago on October 20, 1917, as required by the Act of Congress.

Amsterdam, 19. okt. — Poslanec Hoch, ki zastopa v rajstagu socialistično manjšino, je dejal večeraj, da je potrpežljivost ljudstva že izčrpana in da je pričakovati revolucionarnih izbruhov v Nemčiji, ako ne pride mir v nekaj tednih.

Oskrba dojenčkov.

Iz zdravnikovega pisma.

Ljuba nečakinja! Z velikim veseljem sem sprejel vest, da se pomnoži čez nekaj tednov Vaša družina. Zato prav rad ustrezam Tvoji prošnji in Ti podam nekaj nasvetov.

Pred vsem bi Te opozoril, da storiš največjo uslugo svojemu otroku, sebi in posredno tudi svojemu možu, če prehranjuješ otroka sama, ker ni je boljše hrane za otroka kakor materino mleko. Otrok bo na Tvojih prsih najbolje uspeval in prihraniš delo in denar, sebe in soproga obvaruješ skrbi, nemirnih noči itd. Ne misli, da ne bi mogla dojiti, ker si nekoliko slabokrvna in "nervozna."

Ako dobiš otroka, tedaj ne bodi takoj v skrbeh, če otrok kdaj malo več kriči. To je prav dobro za pljuče in ne vedno znak lakote ali že je; dostikrat pa je vzrok kričanja v tem, da je otrok v mokrih plencah, ali da je pretrdo povit, ali da ga tišči nagubano obleka. Že od vsega začetka moraš navaditi otroka na red. Le na vsake tri ure naj pije otrok in navadi ga, da spi ponoči nepretrgoma šest do sedem ur. Ne boj se, da bi dobil otrok vsled tega premalo hrane in preobila hrana mu še vse bolj škoduje.

Ker je pri bitju s tako nežno kožo telesna snaga prav zelo važna, zato ne varčuj s svežim perilom in čednimi podlagami. Vsak dan kopaj otroka (voda mora imeti 28 stopinj po Réaumurju) in potresi z otroškim pudrom kožo tam, kjer se gubanči. Tudi po vsakem izmetku očedi otroka najskrbnejše in ga potresi s pudrom. Toda tukaj bodi zmerna! Brisanje ustne dolbine po jedi in kopanju je nepotrebna, ker dobi otrok lahko vnetje in oteklino v ustih.

Ako imaš dovolj mleka, tedaj doji otroka do sedmega meseca. Zlasti v vročih poletnih mesecih ne odstavi otroka in le pogosto prehajaj k drugi hrani (kravje mleko in pozneje tudi lahko prebavljivo sočivje, pišeno itd.) Če otrok uspeva ali ne, o tem te pouči v splošnem njegova teža: normalno razvit otrok tehta pri rojstvu 3 kilograma, v četrtem mesecu 6 in ob koncu prvega leta 9 kilogramov.

V poletnem času, če je ugodno vreme, lahko voziš otroka na prostu že v tretjem ali četrtem tednu. Pozimi pa moraš čakati, da je otrok star vsaj dva meseca. Nikar ne poizkušaj "utrjati" otroka pred časom in ne muči njegovih možgan s tem, da ga učiš različne stvari, s katerimi hočeš pokazovati pred ljudmi "brihtnost" svoje- ga otroka. To ima lahko prav hude posledice za otrokovo telesno in duševno zdravje.

Če boš pazno oskrbovala otroka, tedaj ga bodo obiskovale bolezni prav malokdaj. Kadar zbolí otrok, tedaj ne zasumari dragocenega časa s tem, da hodiš k sedem po svete in poizkušaj vsakovrstna zdravila. Zpomni si: ne bruhajnje, ne driska, ne kašelj in tudi božjastni napadi ne prihajajo od tod, če dobiva otrok zobe, temveč so znaki bolezni. Zato pojdi takoj po zdravniku, ki navadno hitro reši otroka.

Ako ne dobiš sama otroka, tedaj pazi, da dobivaš zanj mleko od zdravih krav in glej, da bo vedno sveže. Največje pazljivost moraš uporabljati pa, kadar pripravljaj mleko za otroka. Mleko mora vreti dve do tri minute:

mleko shrani prav v isti posodi, v kateri je zavrelo in sicer na prav hladnem prostoru. Prve tri mesece zmešaj en del mleka in dva dela vode ter prideni košček sladkorja; prihodnje tri mesece pol mleka pol vode in potem lahko dva dela mleka in en del vode. Ker ravno pri prehranjevanju otroka s kravjim mlekom lahko nastane nevarnost, da mu daš preveč hrane, zato pomni, da več kakor en liter tekočine na dan ne smeš dajati otroku in strogo pazi na odmoro med jedjo kakor sem ti priporočal. Pokliči takoj zdravnika, če vidiš, da otroku ni dobro.

Pozdravlja Te tvoj stric dr. Baron.

Konec kazenske kolonije v Novi Kaledoniji.

Znameniti bagno (izgovori bagno) v Novi Kaledoniji, ki je kot pekel za deportirane francoske kazence in hudodelece prišel na žalosten glas, je prenehal eksistirati. Vlada je Carbieta, zadnjega ravnatelja kazenske kolonije, poslala že pred par meseci v pokoj. Ta postojanka za kazence bo opuščena in so deportirali zadnje kazence iz Nove Kaledonije v bagno na Guayami, ki bo odselej edina kazenska kolonija za deportirane francoske kazence. Nova Kaledonija ima kot otok obsojenih hudodelcev svojo petdesetletno zelo temno in žalostno zgodovino. Prvotno je Francija pošiljala svoje prisišne kazence v Guayamo. Šele leta 1863, dne 2. septembra je otok v Južnem morju postal kazenska kolonija. Preje se je večkrat poskušilo naseliti kazence po prestani kazni na otoku. Vsi ti načrti so se izjalovili. To je menda tudi vzrok, da je vlada bagno odpravila. Sploh pa kazenci niso nikdar upali, da bo 'k'edaj njih kazen končana, zato so rajše pobegnili.

Beg ni bil otežkočen. Kaznened Yvoret je pisal resnico, ko je sporočil svojemu prijatelju, "da je treba le 150 frankov, da se lahko mirno vrne." Slučaji, ki to potrdijo niso redki. Z denarjem in dobriimi besedami so se vedno našta sredstva, da se je pobegnilo z žalostnega otoka.

Otežkočena je bila pot iz Nove Kaledonije v domovino, poročila "Gaulois", če je bil kaznened obsojen po nedolžnem. Nekega Kiraila so po nedolžnem obsojili v deportacijo za 30 let. Njegova pravna zastopnika Comby in Klotz, ki je bil takrat ravnatelj "Voltaire", sta rabila 13 let, da sta skozi vse inštanče izposlovala osvoboditev po nedolžnem obsojenega Kiraila. Navsezadnje je moral Klotz žrtvi justicie poslati še denar, da se je Kirail vrnil v domovino, ker uprava kazenske kolonije nima na razpolago denarja, da bi plačala po nedolžnem obsojenim vozne stroške v domovino.

Življenje kazencev na otoku je bila s trnjejem posuta pot. Kaznenci so imeli priliko, ako so se dobro obnašali, da so postali "svobodni" naselniki. Kaznenci so bili razdeljeni v dva razreda. Kaznenci, ki so se obnašali dobro in dostojno, so uživali olajšave in so bili sčasoma osvobodeni od trdega dela, medtem ko so trmoglavji kaznenci strašno trpeli. Vsi nesrečniki, ki so bili obsojeni na otok v južnem morju, so stremili za tem, da so si izposlovali takozvano koncesijo. Postali so "svobodni", naselili so se lahko na otoku in začeli kakšno rokodelstvo. Čuvall so jih le površno, zato so imeli priliko, da so lahko pobegnili. Kljub temu pa še živi mnogo takih "svobodnih" kazencev v Novi Kaledoniji. Med njimi so morfiel Gilie, Abadie in Knobloch, ki imajo svoj atelje za ebanovino in znameniti lekarnar Fenayron je nastavljen v laboratoriju.

Za zabavo in kratek čas.

V zdravilišču. Zdravniški šef, je obiskal svoje bolnike v neki judovski bolnišnici. Neki bolnik ga je pri obisku takole ogovoril: "Gospod zdravnik! Ravnokar mi piše moja tačča, namreč tista, katero ste pred letom tukaj zdravili na nevarni srčni bolezni. Omenja mi, da ima trakujo, ki bi se je rada iznebila. Zatoraj bi rada prej vedela, če bi taka" operacija ne bila preveč nevarna z ozirom na njeno srčno bolezen. Veste gospod zdravnik, trakuja je

edino živeče bitje na svetu, ki ima pri moji tačči svoje veselje in zabavo!"

Zagovoril se je. Upnik (malemu Korleku): "Povej mi mali ali je ata doma?" Karleček: "Ne, ata ni doma!" Upnik: "In mama?" Karleček: "Ona se je tudi vlegla spat za eno uro!"

Že zopet. Stotnik: "Čemu zopet zahtevate dopust?" Vojak: "Ker bi se rad oženil, gospod stotnik!" Stotnik: "Tako! Kaj mi poveš! Pred osmimi tedni ste imeli škralteco pred štirimi tedni, prehlad, pred štirinajstimi dnevi ste si zvinili roko in sedaj se hočete celo ženiti!"

DOPISI.

Marguerite, Pa. — Društvo Narodni Bratje št. 330, SNPJ., priredi veselico dne 27. oktobra ob 7. uri zvečer v Peter Pincolljevih prostorih.

Na to veselico vabimo vsa bratska društva v Baggaly, Hostetterju, Whitneyju, kakor tudi posamezne rojake in brate Hrvatje, da se te zabave udeležijo v obilnem številu. Veselica je namenjena v korist društvene blaginje. Igrala bo tamburšaka godba. Vstopnina za moške \$1. Dame vstopnina proste. Za zabavo bo kar najbolje preskrbljeno. — Tudi opozarjam člane društva, da se te veselice vsi udeležijo in vpoštevajte sklep društvene seje. — Društveni odbor.

Iz Clevelanda poročajo, da je prišel dobroznani rojak Louis F. Truger z lastnim tiskarskim podjetjem. Brat Truger je bil prej uslužben v češki Narodni Tiskarni v Chicagu. Novo podjetje je unijsko in se nahaja na 6313 St. Clair Ave. Želimo mnogo uspeha.

DVE BESEDI kateri si mora vsakdo zapomniti. JUVITO TABLET so najboljšo zdravilo za zelo nervozne. JUVITO TABLET orzdravijo vaše bolezni v želodcu in ledicah. JUVITO TABLET povrnejo izgubljeno moč in energijo. JUVITO TABLET so najboljšo zdravilo za splošno oslabeledost. JUVITO TABLET potrebuje vsak delavec. JUVITO TABLET bi morale biti v vsaki hiši. JUVITO TABLET vam povrnejo zdravje. JUVITO TABLET rabijo tisoči z najboljšim uspehom. Pošljite \$1.00 za eno škatljo ali 5 dolarjev za šest škatelj. JUVITO LABORATORY South Hill Branch 6, PITTSBURGH, PA. Opomba: Dragovolje pošljemo vzorec in navodila, ako to zahtevate.

Slovenska Narodna Podporna Jdnota. Ustanovljena 9. aprila 1904. GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. UPRAVNI ODBOR: Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill. I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans. II. Podpredsednik: Josef Kuhlaj, 9409 Ewing Ave., So. Chicago, Ill. Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cleora, Ill. Zapisnikar: John Mblek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill. NADEZORNI ODESEK: Jože Ambrozič, 351 box, Canonsburg, Pa. Paul Berger, 741 — 1st St., La Salle, Ill. F. S. Taucher, 674 Ahsay Ave., Rocksprings, Wyo. POMOTNI ODESEK: Anton Hrast, 811 — 95th Ave., New Duluth, Minn. Jože Radišek, box 432, Smithton, Pa. Rudolf Pletierick, 436 box, Bridgeville, Pa. Jakob Miklavžič, L. Box 3, Willcock, Pa. M. Petrovič, 14815 Hale Ave., Collinwood, O. UREDNIK "PROSVETA": Jože Zavertnik. VEROVNI KRAVNIKI: F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošljajo na naslov: JOHN VERDERBAR, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošljajo na naslov: JOŽE AMBROZIČ, Box 351, Canonsburg, Pa. ZADEVE PREPRLJIVE VSEBINE, ki sta jih rešili prva in druga in stanca, se pošljajo na naslov: ANTON HRAST, 311 — 35th Ave., New Duluth, Minn. VSI DOPISI, rasprave, članki, naznanila itd. na "Prosveto" se pošljajo na naslov: UREDNIŠTVO "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois. VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročnina, oglas, se pošljajo na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. V korespondenci s tajništvo S. N. P. J., uredništvo in upravištvo "Prosveto" ne rabite imena urednikov, marveč napišite naslov, ki je tu naveden, ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena. Sejo glavnega upravnega odbora se vršijo vsake prvo sredo in tretji četrtek v mesecu. Začetek ob eni uri popoldne.

Olajševalno. Zagovornik: "Nikakor ne moremo tajiti, da je obtoženece vlonil skozi spodnje okno, vendar prosim, da se mu kot olajšava pripozna njegova kratkovidnost!" Zlobno. Tinica (samovoljno): "Kaj bi ti dala, da bi imela tako krasne lase kakor jaz?" Rozika: "Ne vem! — Koliko si dala zanje?"

BESSEMER GARAGE. Ako se vam pokvari kava, ali če imate konje za podkovanje, obrnite se do nas. Mi popravimo vse v najboljšo zadovoljnost. A. STRAZIŠAR & KURETICH, 1309 East Abriendo Avenue, Pueblo, Colo.

KADITE TILLMAN CIGARE. Unijsko izdelane. Ibykus Cigare .....10c "La Casera" Cigare.....10c TILLMAN CIGAR CO. AURORA, MINN.

MOŽJE. Ako trpite na slabih živcih, zgubi moč, življenja in energije, želodcu in obličju, splošno oslabeledost, nočno potenje, posledice preveč pišade, jedi ali drugih enakih zaprek, naša zadnja iznajdba, Juvito Tablets naročene iz najboljših zelišč, nastojih na celim svetih, vam dajo hitro in gotovo pomoč. Pošljite 1 dolar za eno bokso. Naslov: JUVITO LABORATORY, South Hill Branch 6, Pittsburgh, Pa. Opomba: Mi dragovolje pošljemo vzorec in poplano knjigo ako to želite za vaš naslov.

VICTOR-AMERICAN FUEL CO., DENVER, COLO. POTREBUJEMO PREMOKARJE. Delo je pod pogodbo UNITED MINE WORKERS OF AMERICA. Naši premogorari so blizo malih mest pri Trinidad, Walsenburg, Canon City, in Florence, Colo. Gray Creek, Hastings, Delagua, in Bowen rovi so blizo Trinidad, Colo. Premog je visok 4 do 6 čevljev. Cena za delo s pikom je 68 od tone. Nakladanje za strojem 45% od tone. Vzemite Colorado and Southern, Denver and Rio Grande ali pa Santa Fe železnico. RADIANT rov blizo Florence in Canon City, Colorado. Dolga stena, premog je visok le 43 palecev. Cena za delo s pikom je \$1.03 od tone. Za nakladanje za strojem plačamo po 58c od tone. Vzemite Denver and Rio Grande ali pa Santa Fe železnico. RAVENWOOD rov blizo Walsenburg, Colo. Premog je visok le 30 do 36 palecev. Cena delu s pikom je \$1.08 od tone. Vzemite Colo. and Southern ali pa Denver and Rio Grande železnico. Osem urno delo in dobra stanovanja. Naši premogarji dobro zaslužijo in imajo stalno delo. Fridite osebno in se izglasite pri Superintendentu ali pa pišite za nadaljnja pojasnila na: E. F. LINSKEY, Labor Agent, Trinidad, Colo.

NAPREDEK. "Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš z njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni. ANTON ZORNIK, Hermine, Pa.

Dr. Koler SLOVENSKI ZDRAVNIK 638 Penn Av., Pittsburgh, Pa. Dr. Koler je najstarejši slovenski zdravnik, specializist v Pittsburghu, ki ima 30 letno prakso v zdravilstvu (tajnih moklih bolezni). Zdravljenje krvi zdravi v 15 dnevih 100, ki se je izumel dr. Koler. Če imate močnje ali muhne burške po tozenu, v grlu, izpuščanje las, boleline v kosteh, pridite in izkušite vam bo kri. Ne čakajte, ker in bolezen se nasee. Vse bolezni, ki prihajajo po vodnem odtoku odpravim po okrajani metodi. Kakor hitro opazite, da vam ponehuje moška močnost, ne čakajte, temveč pridite in jaz vam je huna sopot povrnil. Bolezni mehurja, ki povzročijo bolečino v križu in križu in včasih tudi pri spuščanju vode, odpravim s gotovostjo. Revmatizem, trganje, bolečina, oteklina, herpes, škrota in druga kožna bolezni, ki nastajajo vsled nečiste krvi, odpravim v kratkem času in ni potrebno ležati. Uradne ure: V ponedeljkih, sredah in petkih od 9. ujuraj do 5. poudine. V torek, četrtek in sobotah od 9. ure ujuraj do 8. ure zvečer. — Ob nedeljah pa do dveh popoldne. Po pošti ne delam. — Fridite osebno. — Ne pozabite imena in številke! Zdravim samo moške osebe.

NORTH SIDE STATE BANK ROCK SPRINGS, WYO. IMA KAPITALA IN REZERVO \$100,000.00 Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI. Mi pošljemo denar valico priročnik v stare denarice po najnižjih cenah. Pisanje č odločno obrniti na banke vloga. MOČNA, KONZERVATIVNA IN NAPREDNA INSTITUCIJA.

SLOVENEK -- GLAVAR INDIJANCEV.

Povest o zlatokalcih. — Spisal F. S. Teuchar.

[Nadaljevanje]

Čez nekaj časa se je opravila in šla k slapu; unil si je obraz in roke v čisti studenčni vodi. Nato je preskočila kot srna strugo potoka, ter šla k vohodu podzemljске jame in zginila v njej.

V nekaj minutah sta Bregar in Grill dospela v notranjčino zlatih zakladov. Pavel je odvezal robece Grill-u z oči, ki je začel z velikim presenečenjem opazovati napol temno okolico.

"Končno sva tukaj," je rekel lastnik tajnih zakladov. "Pot ni bil baš prijazen, kajne gospod Grill," je rekel smeje.

Grill, ki se je ves opraskal po rokah in deloma tudi po kolnih, mu je rad pritrdil. Očistil si je prst z obleke in rekel:

"Vesel sem, da mi ni treba v tem položaju potovati naprej."

"Nahajava se v prostoru, v katerem še ni bil nihče razven lastnikov; Ti si prvi zemljan, da vživa to srečo..." In Pavletov glas je postal glasnejši in osornejši, ko je nadaljeval:

"Tukaj je prva votlina, ki je le nekako predznamenje pravega zaklada. Zdej te popeljem tja, kjer sem dobil svoje milijone in kjer je še na tisoče milijonov dolarjev vrednosti v zlatu... Ali zdaj vidiš...?" je rekel prisedeši v sosednjo votlino. Pobral je velik kos zlata in ga mu dal v roke.

Grill ga je vzel v roke in ga ogledoval.

"To je skoraj čisto zlato!" je vzkliknil v presenečenju, "in kot je videti, ga mora biti na tisoče stotov v tem hribu!" Ni se mogel načuditi in nagledati tolikega bogastva. V njegovih očeh je bilo opaziti brezmejno lakomnost in nevoščljivost. Bil je slab in zloben človek, — tak pa pri zlatu postane nevarna zver...

"Ali še dvomiš, da bi ti mogel jaz plačati obljubljeni svoto?" ga je vprašal Pavel.

"Ni več, nič več!" odgovori oni, "Po pravici se imenuješ Misterijoznega Zlatarja. Ah, človek, Ti si najbogatejši mož na svetu!"

"To je res," rekel Pavel pomenljivo.

Medtem je Grill opazil predor, skozi katerega se je lahko spustilo vodo v votlino; šel je bližje in z zanimanjem opazoval.

"Kaj pa je to?" je vprašal.

Bregar mu je natančno razložil, zakaj so to napravili rabili prejšnji lastniki, in Grill se ni mogel zadosti načuditi premetenosti in previdnosti bivših lastnikov, ki so si izmislili tako napravo v obrambo svojih neizpriljivih zakladov.

"In pripravljen si te zaklade deliti z menoj?" je vprašal neverjetno; "ali si res namenujen storiti to na ljubo nemu prijatelju?"

"Rekel sem ti že, da ti bom dal le del tega; za odhod k tem tajmstvenim prostorom ne sme razven mene nihče vedeti."

"Zelo moriš ljubiti svojega prijatelja," je rekel Grill obrnivši se k Misterijoznemu Zlatarju; toda hitro je odskočil od njega v groznem strahu in presenečenju; — kajti oseba, ki je zdaj stala pred njim se mu je zdela tako znana, tako podobna nekemu iz prejšnjih dni, da ni moglo biti pomote. Pospel si je oči. — Da... pred njim stoji mož, kateremu je ogenil in ugonobil življenje... prav tak kot tisti nospodnelni večer, ko ga je pahnil preko pečine v globoki prepadi.

Pavel je opazil, da ga je spoznal rekel je z glasom, ki je razodeval jezo, zaničevanje, sovraštvo in maščevalnost atrogo:

"Ne... Jaz ljubim sebe in svoje pošteno ime..."

"Pavel Bregar!" vzkliknil je v grozi in presenečenju Grill. "Pavel Bregar... je-li mogoče... Ti živiš!..." in sesedel se je v smrtnem strahu.

"Da, Pavel Bregar —" odvrne oni; "torej si me vendar-le spoznal!"

Grill ni vedel, kaj bi počel; srepro je gledal v Pavleta in rekel:

"Kakšen osel sem bil, da te nisem izpoznal prej. Tvoj glas se mi je vedno zdel tako znan, toda tvoj obraz se je zelo izpremenil in lasi si nosil dolge. Sumiti bi bil moral takoj, da ne boš ertvoval toliko denarja za navadnega prijatelja. In tvoja povest pred tremi dnevi... Sem-li bil gluha in slep ob priliki očitne izjave...?" in bulil je v njega z mrkami očmi.

Pavletov obraz je zadobil grozeče poteze.

"Ni je stvari na svetu, ki bi se dala primerjati odkritemu prijateljstvu," je rekel, "toda jaz sem edini pravi moj prijatelj, kar sem jih imel na svetu — in delal sem za tebe... Da, Jim, jaz sem Pavel Bregar — Misterijozni Zlatar — Pavel Bregar, kateri je še sedaj mrtev pred svetom... Pavel Bregar, ki je tri dolga leta živel življenje temote in pozabnosti... med svojimi prijatelji — Indijanci. Pavel Bregar, ki je toliko trpel kot nihče drugi na svetu — in vse to — radi tvojih intrig... Pavel je govoril sunkoma in tako prepričevalno grozeče, da je Grill trepetal pred njim v smrtni grozi, dočim je Bregar nadaljeval:

"Čudil si se, ker sem ti ponudil tolikšno svoto denarja. Bil si presenečen, ker sem rekel, da te vzamem s seboj k svojim zakladom. Ali morda želiš zvedeti — zakaj sem Te privedel tu? — To boš tudi zvedel... Jaz sem Te privedel tu, da mi plačaš dolg, katerega z denarjem ne moreš poplačati... Spravil sem te na beraško paleco, zdaj hočem še tvoje maloveredno — življenje vzeti... Te Pavletove besede so zvenele v Grill-ovih ušesih kot glas mrtvaškega zvana.

"Ali me nameravaš umoriti!" je vzkliknil v svoji grozi.

"Ti me še ne poznaš," je rekel Pavel. "Ne, jaz nisem morilec; pisma, katere si spisal in podpisal Ti, spričujejo, da nisem; in ta pisma bom imel v svojih rokah v par dneh," in grenko se je nasmešnil. "Dal ti bom priliko, da braniš svoje življenje," je nadaljeval, "toda zapomni si, — samo eno priliko: — Hočem Te ubiti...!" je

siknil skozi zobe. "Ne moraš se mi zoperstavljati, — in ko boš mrtev, bom odprl zatvornico tam zgoraj in voda bo odnesla tvoje zavrneno truplo v globino zemlje, da ne bo nikdar več zagledalo svetlih solnčnih žarkov... Vidiš Jim, kako sem vse potrebno uredil za tvoje sigurno uničenje."

Grill je trepetal v grozi, ko je oni razlagal, kako bo moral umreti. Tresoč se po vsem telesu je urno vstal, odskočil nekaj korakov od njega in kričal:

"Ti si me nalagal! Rekel si mi, da boš delil svoje zlato z menoj in mi odpustil dolg, ki sem ti ga dolgoval v denarju, zdaj si se pa izkazal brez-značajnega, ker si me privedel tu, da me ubiješ!"

Pavel je odgovoril zanikovalno:

"Ali morda nisi ti tudi lagal meni, ko si rekel, da moja žena ni meni zvesta! Čisto in pošteno ljube moje žene mi je dražje, kot vse zlato v tem prostoru... Jaz bom izbrisal ta grdi čin s tvojo krvjo... Jaz sem ti odpustil dolg, ki si ga mi dolgoval finančno, toda maščevanje za tvoje zlobnosti še ni izvršeno; ti bodeš plačal zdej... in njegov obraz je kazal skrajno odločnost.

Grillu se je pojavila v glavi rešilna misel. Vravnal se je in vskliknil:

"Ali veš, ako se ne vrnem, te aretirajo in obdolže; da si me umoril!"

Bregar se je zaničljivo nasmešnil.

"Nikakor ne, Jim," je odgovoril. "V drugem pismu si zapisal, da boš zapustil to državo; to bo zadostovalo, da ne bo nihče vpraševal po tebi. Vidiš, kako skrbno sem vse uredil!"

Grill je izprevidel, da je zginilo zadnje upanje in da se mora s tem človekom boriti na življenje in smrt; upal je edino še v srečen izid boja, da morda z zvijačo postane zmagovalec, zato je vprašal:

"Kako misliš da se bodeva bojevala?"

Pavel je izvlekel dva dolga noža, katere je skrival pod obleko.

"Z noži, Jim," je odgovoril, "kot sva se pred leti," in dovolil mu je, da enega izbere.

"Vzemi katerega hočeš," je rekel. Grill je pristopil in ogledoval oba noža. Urno je stegnil roko in zgrabil za oba, pustivši globoko zarezo v Pavletovi roki.

"Vzel bom oba!" je vzkliknil triumfajoče, "zdaj si v moji oblasti!"

Pavel je jezno odskočil.

"Zopet izdajstvo," je siknil. "Preveč sem ti zaupal," in v naslednjem trenutku je brez orožja napadel svojega smrtnega sovražnika.

Napadel ga je tako urno in ne pričakovano, da ga je zgrabil za roke prej, kot se je zamogel oni postaviti v bran. Izbil mu je oba noža iz rok, ga vrgel v stran in pobral orožje. Grill se je počasi pobral, iskajoč z očmi zadnje bilke. Pavel je grozeče stopil pred njega.

"Ti si me imenoval breznačajnega," je zagrmel nad njim. "Dokazal ti bom, da si nesramen lažnik! Nisem tak kot si ti — ki si me nameraval umoriti zavratno. Tvoje življenje sicer spada v moje roke, toda vzkliknem temu ti hočem dati še eno priliko," in vrgel je enega izmed nožev na tla pred izdajalskega Grilla.

Grill je hitro pobral nož. Vedel je dobro, da mora ubiti Pavleta, sicer ne pride nikdar več iz te votline; tako se je brezupno zagugal na svojega sovražnika kot divja zver. Boril se je za svoje življenje — in življenje je vsakemu dragoceno...

Srditi boj je divjal v zemeljski votlini... Solnčni žarki so skrivnostno gledali skozi razpoko ta nenavadni prizor. Strah pred smrtjo je poživil Grilla tako, da se je uspešno postavil v bran Bregarju. Pavel je bil veliko močnejši od Grilla; večkrat ga je že prisilil na kolena in skoro napravil konec dvoboja. Toda Grill se je boril za svoje življenje in se spretno ogibal ostre kline Pavletovega noža. Borilo se je še z isto srditostjo kot v začetku, dasiravno mu je kri kar curkoma lila iz številnih ran na rokah in glavi.

Končno se je Pavel izpodtaknil ob kos zlata in padel po tleh; predno je mogel vstati, je bil že Grill na njem. Kako energično se ga je skušal otresti, toda ves trud in napor je bil zastonj! Spomnil se je v trenutku svoje žene, svoje male hčerke, radi katerih je leta in leta potrpežljivo trpel in čakal ugodne prilike za maščevanje... Ta prilika je zdaj tu, toda njegov sovražnik ga je premagal... Skušal je z zadnjimi močmi otresti se Grilla, toda oni ga je tiščal kot železna odeja k tlom.

Grill je skrivil roko in porinil nož do ročaja v prsi premaganega nasprotnika. Z bolestinim vsklikom je vstrepetal Pavel pod njim in iz njegove rane se je vtila gorka kri, — in močila zlato, ki je ležalo krog in krog njega v velikih množinah...

"Usoda — mi ni bila — nikdar — mila... in mi — ne — bo..." je v bolečinah vzdihnil.

Grill je malomarno vrgel krvavi nož v stran in radostno vzkliknil:

"Tako, stvar je izpadla nekoliko drugače kot si se ti nadejal! — Zdej bo mesto mojega tvojega trupla šlo v globino zemlje, in jaz bom postal lastnik teh skritih zakladov, s katerimi si mi povzročil veliko skrb in me celo finančno vpropastil; radi tega po vsej pravici spada to zlato meni. — Leži tukaj in pogini...!" in brenil je na tleh ležečega in s smrtjo se borečega Bregarja.

Potem je slekli jopič in zavezal rokave, v katere je naložil velike kose zlata, nakar se je napotil k izhodu. Ker pa ni znal iz jame drugod, je splezal po precej strmem predoru navzgor in sredino dospel na površje zemlje. Opazivši vrh, ki je visela preko pečine je mislil, da je ona vrh, po kateri sta prej s Pavletom prišla k vohodu. Ne da bi dalje premišljeval, je prijel za vrh in pričel plezati nišdol; — s tem pa je nevedoč — odprl zatvoro in voda je z vso silo udarila skozi predor v votlino — kjer je ležal Pavel Bregar brez zavesti na tleh v svoji lastni krvi...

(Dolje sledi.)

Sovrašstvo.

Pavel Mihalek:

Tedaj sem bil še mal deček, umazan in bos. Opoldne sem nosil kosilo svojemu očetu, ki je popravljal po raznih krajih mesta strme strehe ali kaj podobnega. Imel sem malo košaro, v katero je matič postavila dva mala lončka, za tlačila ob strani košare za rob žlico in položila na vrh lonček še kos kruha.

"Pa da ga zopet ti ne pogoltniš!" je pripomnila navadno, ko sem stopil s košaro v roki na ulico. "Glej, da zopet ne razliješ, pa hitro idi!" je vpila še za menoj po ulici. Ljudje so prihajali mimo in se ozirali vame in bilo me je sram pred njimi. To je bil sram revščine in zavrnjenosti.

Oče me je čakal pri kakih cerkvenih stopnicah ali pa na klopi v drevoredu, kjer je povzeli svoje kosilo. Njegov obraz je bil navadno truden. Po leti, v največji vročini, je nosil visoke škornje in njegov modri predpasnik je bil raztrgan in zamazan od starega prahu in pajčevin. Včasih je bil malec pijan in takrat me je okregal, če sem mu razlil juho po košari in kruhu.

"Si se že zopet ruval, falot!" je rekel navadno in ni me več pogledal. Ko je bil s kosilcem gotov, je odšel, ne da bi mi rekel, kakor navadno: "Na — idi domov, pa priden bodi!" Tedaj so me zabolela prsa in solze so mi prišle v oči. Jezen sem bil nad vsem in sem samo mislil, kako bi se to dalo popraviti. O, da bi prišel sedaj — le gospod s cilindrom in debelo cigaro v ustih k meni ter rekel: Izberi si, kar hočeš, ti dam, samo zini! Izbral bi si prav gotovo kaj za očeta, da bi bil zopet dober z menoj, me pogledal in se nasmešnil ter pogladil po mehkih lasih...

A nikogar ni bilo. Umazan in z blatnimi nogami sem taval po ulicah, se pretepal z tovariši enake usode, nosil kosilo, spal in se zopet pretepeval.

Kadar sem tako opoldne stal poleg očeta, ki je sedel na kamnitih stopnicah in jedel, me je pretresalo sovraštvo do vsega. Mimo so hodili lepo opravljeni dečki iz šole, dijaki z očali, gospodje v dolgih povrnkih in gospe lepe in krasne in duhteče omamljivega parfuma. Vsi ti so se ozirali vame in očeta tako enakomerno in vsak danje, da sem se zamislil sam sebi. Časih me je nekdo pogledal nekako prezirljivo kakor bi hotel reči: No, kaj pa ti, bosonogi capin, kaj pa je tebe treba bilo! Drugi so zopet upirali oči kot zabodeni in šepetali: Ah, taka revščina!

Jaz sem vse to videl, vsakemu sem bral misli na obrazu in moje sovraštvo proti njim je raslo in se večalo, in zopet sem začel fantazirati, kako bi jih davil in drobil in bičal, če bi imel moč, veliko moč.

To moje sovraštvo je bilo edino, kar sem imel, o čemur sem vedel, da je edino moje. In branil in gojil sem ga, da je raslo in se večalo z menoj vred. In vedno popolnejše je bilo to moje sovraštvo, vedno močnejše.

Polno tovarišev sem imel okrog sebe in dasi smo se večno ruvali in suvali in grizli med seboj, smo se vendar ljubili in kar je eden vedel, vedeli smo vsi. Naše od karmenja pobite in ranjene noge, naše skupno življenje, naše sovraštvo do vseh onih dečkov iz boljših rodbin, ki so nas prezirali, tožili, za kar smo jih bili po cestah kot živino — vse to nas je vezalo skupaj in ta vez je bila neporušljiva in nepremagljiva.

To je bilo sovraštvo ljubezni do sebe in svojcev!

A preden smo se zavedli, smo se povzpeli iz onega nizkega, malega življenja ozkih ulic visoko nad vse druge.

Sam bogve na kaj smo postali tako ponosni, da smo nakrat začeli ml prezirati. Gledali smo vse z drugimi očmi in čutili drugače.

Nekod je prišel oče domov z dela in me našel v kotu jokajočega. Jokal sem, ker me je neki tovariš, s katerim sem se sporekel, nabil. Jokal sem jeze, žalosti nad svojo slabostjo. Povedal sem svo-

jemu očetu, na kar se je on nasmajal in dejal:

"Saj si fant, saj si močan! Odleš sem hodil z rokama v žepu po ulicah in kjer sem koga dobil, sem ga premeril od nog do glave in če se mi je zdel baš nevaren, stopil sem predenj in 'čof, čof, čof' je padalo po njegovem obrazu. Od tedaj sem nosil glavo pokonu in kar nisem mogel doseči, to sem preziral. In z menoj so prezirali vsi drugi."

Tako sem hodil in hodil vedno dalje, vedno višje...

Takrat sem stal na vrhu hriba in gledal nazaj. Strma in trnjeva je bila pot tu sem in kaj imam od tega?

Mraz in samota in zaničevanje in vedno trpljenje se je razlilo pred očmi. Mnogi so se splašili in odhiteli po poti nazaj in izginiti v dolinski megli.

Preril sem se na vrh, hotel sem na vrh, pozabil sem na dobro tam doli. Drugi so ostali daleč doli za menoj, in prav nič jih ne mika mraz in vihar in borenje, ki vlada tu gori pri nas. Oni so se borili za življenje za uživanje in ne za resnico.

Oni, ki so ostali tam doli v temninah, v zaduhlem zidovju, bolj ljubijo zakonsko posteljo brez ljubezni kot pa samega sebe, bolj ljubijo nizko klečeplazstvo, kot pa jasen in odprt pogled, bolj ljubijo besedo svojega bližnjega, nego svojo moč. Njihovi udi postajajo ohlapni, lica udrti in jutri že se bodo plazili po vseh starih.

Tisto moje sovraštvo, ki se je pričelo tam doli poleg velikega mojega očeta, se je razvilo v neodpuštno sovraštvo proti vsemu življenju tam doli, proti tlačanju samega sebe, proti poniževanju mojega bližnjega. Mi ljubimo ta vihar, ta mraz in zaničevanje in trpljenje, ki vlada tu gori. A kadar razbija razkačeno nebo zemlje, jo obsepa z ognjenimi strelami, kolje stoletne hraste, tedaj stojimo trdni in neomajani, majhni in sicer proti onemu nepreglednemu nebu zapada, črnemu kakor hudič, ki vstvarja veličastno borbo vsemirja. Naša mala četa raste in raste in naše vriskanje in smeli in jeki so vedno močnejši, močnejši in ljubkejši.

Ozka, ravna pot se razteza pod nami, vodeča naravnost v ono črno nebo, obdano s strelami. Časih kdo omedli, opeša in izgine nazaj v dolino, kjer ni viharja in strele in napora. Nihče se ne ozre za njimi...

In vedno krutejši, vedno silnejši, vedno večji je ta vihar, grmi vedno bolj, silne strele razsvetljujejo za hip vse nebo od vzhoda do zahoda.

Moje in naše sovraštvo pa je vedno močnejše...

A vihar mine, dolga zima se neha in zopet zasije solnce in iz smrti vzklije svet in novo življenje. Tedaj se ozrem nazaj tja doli, do onih kamenitih stopnic kamnite cerkve, do onega drevoreda z nizkimi klopi in z enim pogledom premerim pot, ki sem jo prehodil, da znova podkrepim svoje sovraštvo. In z menoj bodo gledali tja doli vsi, vela vrla četa.

Oskar Wilde:

Hiša sodbe.

Tiho je bilo v hiši sodbe. In človek je stopil razgaljen pred Bogom.

In Bog je odprl knjigo življenja človekovega in Bog je dejal človeku: "Zločesto je bilo tvoje življenje in krut si bil z onimi, ki so te prosili pomoči. In z onimi, ki so bili v bedi, si bil trd in brezsrčen. Siromaki so te klicali, pa jih nisi slišal in kile mojih bridkosti je zadel ob gluha ušesa. Svojo dedščino si nastopil in postal lisice v sosedov vinograd. O-trokom si grabil kruh in ga metal psom. In moje gobavec, ki so stanovali na močvirjih in v miru živeli in me slavili, si zapodil na veliko cesto. In na moji zemlji, ki sem te iz nje vzredil, si prelival nedolžno kri!"

In mož je odgovoril, rekoč: "Res je."

In zopet je Bog odprl knjigo življenja.

In Bog je dejal možu: "Zločesto je bilo tvoje življenje in i-skal si lepoto, ki sem jo razdelil,

in mimo dobrega si šel, ki se skrila. Stene tvojih sob so bile krite s podobami in s brezbožnega ležišča si vstajal godbi flaut. Sedem altarijev zgradil pregreham, ki sem pretrpel, in jedel si od jedi, za vživanje. In skrat tvojega blačila je obiša s tremi znan sramote. Tvoji maliki niso bili iz zlata ne iz srebra, ne iz koka, ki je večna, ampak iz mesa, mure in premine. Njih lase si deževal z nardami in margasi jim dal v roke. Z zafrano omadeževal njih noge in razstiral preproge pred njimi. Z timonom si omadeževal njih, vi in oskrnil njih telo z mirtal si se priklanjal pred njimi prestoli tvojih malikov so stali solneu. Solneu si ukazal sramoto in mesecu svojo noč. In mož je odgovoril, rekoč: "Res je."

In vtretič je Bog odprl knjigo življenja.

In Bog je dejal možu: "Zločesto je bilo tvoje življenje. Zlom si vračal dobro in z zlom vračal dobroto. Roke, ki so te dale, si zaničeval. Kdor je bil k tebi in te prosil vode, je odhajal žejen od tebe, in izgubil ki so se skrivali v svojih sobah po noči, si izdajal pred dnevi vraznika, ki ti je prizanesel ubil iz zasede in prijatelja, hodil a teboj, si prodal za doka ki so ti prinašali ljubezen, si čal le naslodo."

In mož je odgovoril: "Res je."

In Bog je zaprl knjigo življenja rekoč: "V peklo te pošljem v najglobokejše peklo telenem."

In mož je zaklical: "Ne reš."

In Bog je dejal možu: "Zločeste ne morem pahniti v peklo kaj ne?"

"Ker sem živel zmerom v klu," je odgovoril mož.

In molk je vladal v hiši sodbe.

In čez nekaj časa je izpregovoril Bog rekoč: "Ker vidim, da ne morem pahniti v peklo, te pošljem v nebesa. Da, v nebesa pošljem."

In mož je zaklical: "Ne reš."

In Bog je dejal možu: "Zločeste ne morem poslati v nebesa kaj ne?"

"Ker si nikoli in nikako sem mogel predstavljati nekega odgovoril mož."

In molk je vladal v hiši sodbe.

J. S. Turgenjev:

GOSTOVANJE PRI NAJVIŠEM BITJI.

Nekdaj je sklenilo najvišje, da napravi veliko gostov v svojih sinjih dvoranah. Vse čednosti bile so povane na to gostovanje. Čednosti same... moški bili povabljeni... le samo do zbralo se jih je prav veliko majhnih in velikih. Majhne čednosti bile so prijazne in ljubeznive kakor ke: vse pa so se kazale zadržane — in dvorljivo so se zabavale med seboj, kakor se spodobijo njim sorodnikom in znaneu.

[Najvišje bitje pa je zaprosil dvoje prekrasnih dam, kateri kor se je videlo, niste bili enaki znanji. Gospodar prime eno od teh za roko in jo pelje k drugi. "Dobrotljivost!" — pravi in pokaže na prvo. "Hvalčnost!" — pristavi pokaže na drugo.

Obe čednosti pa sta se nečeno začudili; kajti kar svet se — a tega je že dolgo, — videli se prvi!

(Decembra meseca 1878.

PRIPOROČAJO ZAPLEMBORUDNIKOV.

East St. Louis. — Trgovna zbornica v East St. Louisu je poslala dr. Garfieldu, zveznemu pravitelju za kurivo, brzojavko kateri priporoča, da takoj vzame kontrolo nad rudniki Illinoisu.

PES JE RESIL TRI ŽIVLJENJA.

New York, N. Y. — Farnal Frank Burns je zbudilo postopaje lajanje. Odprl je vrata in del, da hiša gori. Burns je hitel po svojo ženo in svojo hčer, toda poskakati sta morala skozi okno. Pes je svojo rešilno delo pričel z življenjem, ker ni mogel hiše.